

Preek Johannes 8: 2-11 HSV

Hebt u dat nieuwe lied van Stef Bos al gehoord. Het is een prachtig lied dat hij geschreven heeft voor het EO programma 'Toen was geloof heel gewoon'. Het lied is een ode aan z'n gelovige ouders. Mensen van voor de oorlog die hebben meegemaakt dat nog 75 procent van de Nederlanders naar de kerk ging en in de loop van de tijd hebben moeten meemaken dat nog maar 25 procent van ons volk af en toe een kerk van binnen ziet. Het leven dat vroeger zo overzichtelijk was is voor deze generatie zo ingewikkeld geworden. Voorheen dacht iedereen in grote lijnen hetzelfde over trouwen of samenwonen, de rollen van mannen en vrouwen in het gezin en kinderen krijgen. Wat de kerk vond over ethische onderwerpen was de norm, buiten de kerk werd er in grote lijnen hetzelfde gedacht.

Dat is nu wel anders. Steeds vaker merk je dat christenen er in de ogen van buitenstaanders merkwaardige principes op na houden. Mensen kunnen ons met grote ogen aankijken als we een monogame levensstijl voorstaan en het alleen met onze eigen partner willen houden. In Nederland kun je via een speciaal daarvoor ingerichte website op zoek naar een tweede liefje, er wordt zelfs op de radio reclame voor gemaakt. Je bent bijna wereldvreemd als je seksualiteit beschouwt als exclusief voor binnen het huwelijk en daarom ongehuwd samenleven als on-Bijbels afwijst. Of als je vindt dat echtscheiding en hertrouwen afwijken van Gods bedoeling bij de schepping, ook al geef je meteen grif toe dat uit elkaar gaan soms onontkoombaar is. Als in de discussie over homoseksualiteit en het homohuwelijk onderscheid gemaakt wordt tussen wat je bent en wat je doet dan wordt christenen al heel gauw moralisme, intolerantie of zelfs liefdeloosheid verweten. Steeds vaker vallen in de ontmoeting tussen kerkmensen en buitenstaanders de monden open van verbazing. Steeds meer worden christelijke principes in onze samenleving als achterhaald en beknellend ervaren. Ze staan je vrijheid in de weg, zegt men dan. Als gevolg van het humanisme en de verlichting is geleidelijk aan God niet meer het middelpunt van ons denken maar de mens zelf. We zijn baas in eigen leven en baas in eigen buik. Daar heeft geen mens of geen god iets over te zeggen. De mens bepaalt zelf wat hij of zij goed vindt, en wat goed voelt is ongeveer de norm geworden.

Als er zo om ons heen gedacht wordt dan kan het niet anders dan dat er ook in de

kerk vragen gesteld worden over deze onderwerpen. Kerkmensen zijn geen mensen van vroeger, maar mensen van vandaag. We worden allemaal beïnvloed door de samenleving. En laten we eerlijk zijn, soms is de praktijk van ons gebroken leven zo weerbarstig dat onze kort door de bocht antwoorden beginnen te wringen. Zetten we met onze 'stoere standpunten' mensen niet in de kou? Kerkenraden en voorgangers hebben te worstelen met de vraag hoe we recht blijven doen aan de Bijbel in een veranderende tijd en toch tegelijkertijd de mensen laten weten dat ze welkom zijn bij de Here God, ook als mensenlevens niet voldoen aan het 'ideale christelijke plaatje'. Je snapt dat dat soms als een spagaat kan aanvoelen.

Met die vraag in het achterhoofd is het goed om eens te gaan kijken hoe Jezus met dat spanningsveld omgaat. Hij heeft als geen ander laten zien hoe we in gebroken situaties recht moeten doen aan Gods woord, maar ook aan Gods hart dat uitgaat naar de mensen van zijn tijd. Jezus' houding zal onze houding moeten zijn. Ik wil geen pasklare antwoorden geven maar vooral terug naar de basis. Hoe gaat Hij met mensen om. In de geschiedenis van de 'overspelige vrouw' zien we dat Hij de Bijbel niet misbruikt om mensen om de oren te slaan, maar dat Hij in liefde aanspoort om het met Zijn genadige God te wagen.

Laten we maar eens naar het Bijbelverhaal gaan kijken. Wat gebeurt er?

Jezus is in Jeruzalem tijdens het Loofhuttenfeest. Daar heeft Hij onderwijs gegeven in de tempel. En dat gaf grote onrust onder het volk. De gewone mensen van het volk waren enthousiast over Hem en de Farizeeën en wetgeleerden waren zeer kritisch. Zij stuurden een aantal dienaars erop uit om Jezus mee te nemen voor verhoor. Maar de mensen die Hem mee moesten nemen waren zo onder de indruk van Jezus' woorden dat ze het gewoon weg niet konden. Ze keerden met lege handen terug. "Nooit heeft een mens zo gesproken als deze Mens"(7:46).

De volgende morgen was Jezus, ondanks de dreiging gewoon weer in de tempel. En ook nu kwamen de mensen naar Hem toe. Zoals gebruikelijk in die tijd ging de rabbi zitten om onderwijs te geven, de menigte stond om Hem heen. Het gaat dus precies andersom als bij ons waar de spreker staat en de toehoorders zitten. Terwijl Jezus met Zijn onderwijs bezig is komen de Farizeeërs naar Hem toe met een vrouw die op overspel is betrapt. En overspel daarover is de wet van God duidelijk. Wie overspel pleegt moet ter dood gebracht worden door steniging (Lev. 20:10, Deut. 22:22).

De bijbel zegt het. Geen speld tussen te krijgen.

De vrouw is betrapt, dus het moet zo geweest zijn dat ze als getrouwde vrouw betrapt is met een andere man of dat ze als ongetrouwde vrouw betrapt is met de man van een andere vrouw. Hoe dan ook, je kunt alleen op overspel betrapt worden als de man ook aanwezig is. Overspel pleeg je nooit alleen. Maar blijkbaar is alleen de vrouw opgepakt. Dat laat al meteen iets zien. De Farizeeërs vonden het niet belangrijk dat hier recht gedaan zou worden aan God en Zijn wet. Dan zou de man ook meegenomen moeten worden en terechtgesteld. Zo zegt de wet van Mozes dat. Maar nee, je krijgt de indruk dat hier zoals zo vaak met twee maten wordt gemeten. Meestal trekt de vrouw in zulke situaties aan het kortste eind. Er zijn landen waar slachtoffers van verkrachting zelfs worden gestraft omdat ze daarvoor wel de aanleiding zullen hebben gegeven. En ondertussen gaan de daders vrijuit. De omgekeerde wereld.....afschuwelijk.

Tussen twee haakjes, dat onderscheid tussen mannen en vrouwen zien we in een andere vorm in onze samenleving ook wel terug. Jongens willen vooral ervaren zijn op seksueel gebied, maar voor zichzelf willen ze graag een meisje bij wie ze de eerste en enige zijn. Een jongen die seksueel actief is, is stoer, een meisje die seksueel actief is, is een hoer. Ook nu lijkt het erop dat er met twee maten gemeten worden.

Met twee maten meten deden de Farizeeërs dus ook. Je krijgt de indruk dat het niet om Gods eer gaat, maar om een soort casus, een soort test of Jezus wel door de beugel kan. Of Hij wel trouw is aan Gods Woord. En of hun eigen houding voor God door de beugel zou kunnen is niet bepaald een vraag die bij hen leeft. En wat de schade voor deze vrouw is, is blijkbaar al helemaal ondergeschikt.

De Farizeeërs willen maar één ding, aantonen dat deze Jezus ontrouw is aan de Bijbel, en daarmee zou dan meteen het bewijs geleverd zijn dat Hij niet de Messias is, zoals nu onder het volk wel wordt beweerd.

Terwijl de Farizeeërs hun aanklacht uitspreken schrijft Jezus in het zand. Wat Hij schrijft wordt niet door Johannes vermeld. Sommige bijbeluitleggers, en dat is wel heel interessant, verwijzen hier naar Jeremia 17:13: *Wie zich van mij afkeren zullen in de aarde worden geschreven, want zij hebben de bron van het levende water, de HERE, verlaten.*

Hoewel dit niet zeker is zou het best kunnen dat Jezus deze woorden schreef, of in ieder geval naar deze tekst verwees. Het is namelijk nog maar één dag geleden dat

het Loofhuttenfeest is gevierd. En tijdens dat feest hebben de priesters kruiken met water gevuld met het water uit Siloam en dat na een processie uitgegoten voor het altaar. En terwijl ze dat deden hebben de mensen die tekst uit Jesaja gezongen: *Ik zal met vreugde water scheppen uit de bronnen van het heil* (Jesaja 12:3). En het is waarschijnlijk op dat moment geweest dat Jezus die bekende woorden heeft geroepen: *Als iemand dorst heeft, laat Hij tot Mij komen en drinken. Wie in Mij gelooft zoals de Schrift zegt, Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien* (7:37), Waarmee Jezus verwijst naar de Heilige Geest. Als Jezus nu de tekst uit Jeremia zou opschrijven: *Wie zich van mij afkeren zullen in de aarde worden geschreven, want zij hebben de bron van het levende water, de HERE, verlaten*, dan zou Hij met Zijn schrijven duidelijk willen maken dat de Farizeeërs hiermee Hem zelf als Messias, de Bron van levend water, hebben verlaten.

Hebt u in de gaten dat de Farizeeërs hier, terwijl ze vragen om de naleving van Gods wet, heel ver verwijderd zijn van God zelf. Dan kan dus blijkaar! Met al je Bijbelvast zijn er voor God faliekant naast zitten. Dat is wat hier gebeurt. En dat is ook best een ernstige waarschuwing. Je kunt blijkaar naar de letter goed zitten en naar de Geest helemaal fout.

Jezus pareert de aanval van de Farizeeërs op een meesterlijke manier. Het dilemma waar Hij voor komt te staan is dat Jezus uiteraard niet de wet van Mozes wil ontkrachten, daar mag geen tittel of jota van afgedaan worden, maar tegelijkertijd wil Hij recht doen aan Gods hart, aan Gods bedoelingen.

Jezus ontkent niet dat de vrouw de steniging heeft verdiend. Het is terecht, zo zegt Gods Woord dat. Overspel plegen is een ernstige zonde. Wie een ander toelaat in z'n relatie, beschadigt z'n huwelijkspartner ernstig en doet z'n huwelijkspartner grof onrecht! Daar doet Jezus niets aan af. Gods heiligheid verdraagt zich niet met ontrouw. Juist omdat het huwelijk een afspiegeling moet zijn van Gods trouw en Zijn liefde voor Zijn volk is overspel een antireclame voor de naam van God, die zelf zo onnoemelijk trouw is.

Jezus praat dus het overspel op geen enkele manier goed. De vrouw verdient het vonnis. Integendeel, als Jezus in de Bergrede het zevende gebod over de echtbreuk uitlegt dan stelt Hij het nog veel scherper. Wie in een vrouw aanziet is al in overtreding. En daarmee laat Hij zien dat in feite niemand vrij uit kan gaan. En die spiegel houdt Hij dan ook aan de Farizeeërs voor. Hij doorzag hun onoprechte motieven.

Prima, jullie hebben gelijk, ze moet gestenigd worden, maar dan wel door de degene die zonder zonde is. Voordat je iets over deze vrouw zegt, weet dan wel wie je zelf bent. De Farizeeërs druipen af, één voor één, de oudsten eerst.

Wil Jezus nu zeggen dat alleen zondeloze mensen iets mogen zeggen over een zondige levensstijl? Ik denk het niet. In het Nieuwe Testament zien we met name in de brieven van Paulus met zijn instructies voor de christelijke gemeente, dat hij de gemeente er op wijst dat grof zondig gedrag niet moet worden toegelaten in de gemeente. De ouderlingen hebben de opdracht van God gekregen om toe te zien op de kudde, en daarbij hoort dat gestimuleerd wordt naar Gods woord te leven en dat zondaars moeten worden aangesproken op hun gedrag. Maar daarin moet niet met twee maten gemeten worden. In het verleden werd de zonde van het 'moeten trouwen' omdat een meisje zwanger was geworden voor de trouwdag, breed uitgemeten, terwijl zonden als roddel en het in stand houden van conflicten ongemoeid gelaten werden. Terwijl die zonden juist meer afbreuk doen aan het gemeentelvenen dan de fout van een jong stelletje dat zo verliefd was dat ze verder gingen dan eigenlijk de bedoeling was.

Misschien had Jezus in een dergelijk geval ook wel gezegd, wie zonder zonde is.....

Uiteindelijk staan daar alleen nog die vrouw en Jezus zelf. Moet je nagaan.....Jezus die nota bene zelf zonder zonde is. Jezus de enige die het recht had om wel stenen te gooien. En wat doet Hij: Jezus oordeelt niet, maar geeft een nieuwe kans. Nu is het genadetijd. Jezus komt niet om te oordelen, maar om te redden. Aan het eind van het 8^e hoofdstuk lezen we dat de Joodse leiders stenen opnemen om Jezus te stenigen. Het lijkt wel of Johannes hier al iets wil zeggen over Jezus' bediening. Deze vrouw hoeft de steniging niet te ondergaan, omdat Jezus dat zal gaan doen. Hij in onze plaats. De vrouw niet geoordeeld, omdat Jezus het oordeel zal gaan dragen. Dat is het Evangelie mensen, Hij in onze plaats. Hij neemt onze schuld van ons af en neemt het mee naar het kruis, de dood in. De straf die ons de vrede aanbrengt was op Hem. Door Zijn striemen is er voor ons vergeving (Jesaja 53). Jezus laat haar gaan. Geeft een nieuwe kans.

Maar laten we niet denken dat zonde geen zonde is. Overspel is fout, is zonde. En natuurlijk, er is vergeving voor iedere zonde. Voor iedereen die serieus vergeving zoekt bij God, is vergeving beschikbaar. Nooit kun je zeggen dat er onvergeeflijke zonden zijn. Ja, één keer spreekt de bijbel over zonde tot de dood. Zonde tot de

dood, is de weigering om te geloven in het kruisoffer van Jezus. Wie Jezus afwijst zondigt tegen Gods Geest. Dat is zonde tot de dood. Want dan is er geen middel voor vergeving meer over. Zonder Jezus is er geen verzoening mogelijk. Lieve mensen, u hoeft dus nooit te denken dat de zonden die u ooit hebt gedaan onvergeeflijk zijn. U mag altijd met de brokstukken van uw leven naar het kruis gaan.

Er is vergeving, maar er is ook een appèl. Zondig niet weer. Laat het na. Pleeg niet opnieuw overspel. Dat wil dus zeggen dat Jezus ook Heer wil zijn over dit deel van je leven. Je kunt dus niet zeggen 'ik doe wat ik wil, dat gaan een ander niks aan'. Zeker in de gemeente van Christus niet. Want gelovige mensen zijn juist aan elkaar gegeven om elkaar te vermanen en te vertroosten. Dat is in het Grieks hetzelfde woord. Als de Heilige Geest de Trooster genoemd wordt dan zit daar precies hetzelfde woord in. De Heilige Geest die ons troost maar ook aanspoort, vermaant, appelleert, aan de deur van ons hart en ons geweten klopt om op te ruimen wat fout is.

Daar mogen broeders en zusters elkaar bij helpen. Bij ons heeft het woordje kerkelijke tucht een negatieve klank gekregen. Misschien is het daarom wel goed om te realiseren dat ons woordje tucht verwant is aan het Duitse woord 'ziehen', wat trekken betekent. Christenen zijn aan elkaar gegeven om elkaar naar God toe te trekken, soms door te troosten, soms door te vermanen en aan te sporen.

En natuurlijk.....ouderlingen en voorgangers zijn zelf ook mensen die het van die vergeving van Jezus moeten hebben. En ze zullen het ook best wel eens fout doen, in hun ijver om mensen bij God en de Gemeente te houden. Wie wel eens in gesprek gaat met kerkverlaters kent de verhalen wel, hoewel deze verhalen natuurlijk ook eenzijdig zijn en de beleving en het perspectief van de kerkverlater laten zien. Maar toch.....God heeft ervoor gekozen om gewone mensen, met al hun gebreken, in te schakelen en zich in te spannen om de gemeente heilig en vol liefde te laten zijn.

We hebben gezien hoe Jezus omging met deze vrouw die een ernstige zonde begaan had. Hij was bereid te vergeven. Omdat Gods hart zo is. God kan het niet over z'n hart krijgen deze vrouw zo zwaar te straffen. We mogen dankbaar zijn dat er op Goede Vrijdag een kruis op Golgotha stond. Daardoor kwam vergeving beschikbaar voor deze vrouw en daardoor is er vergeving beschikbaar voor ons. Genade zo groot aan mij die het niet verdient (Opw. 688)....we gaan het straks zingen.

Die houding van Jezus, die houding van vasthouden aan Gods Woord en tegelijk vergevend zijn, genadig zijn, bescheiden zijn, omdat je weet dat jezelf ook genadebrood eet, mag onze onderlinge omgang ook typeren.

Maar we helpen elkaar niet door wat zondig is af te zwakken. Zondig gedrag, zondige gedachten, zondige grappen hoeven we niet af te doen met 'we zijn allemaal jong geweest'. Zonde is zonde.

Ik droom van een kerk waar mensen, met al hun zonden, wonden en bonden elkaar in liefde aanvaarden. Een kerk waar het veilig is om tevoorschijn te komen om wat fout ging te belijden. Een kerk waar het zelfs veilig is om uit de kast te komen en niet in eenzaamheid te blijven worstelen. Zodat we samen biddend mogen zoeken naar Gods bedoelingen met jouw leven. Een kerk waar Gods woord beleden wordt, maar ook een kerk waar naar Jezus' voorbeeld geleefd wordt. Zijn bewogen hart stond open voor deze vrouw, die een afschuwelijke vergissing beging. We hoeven er niet aan te twijfelen dat dit bewogen hart ook voor ons open staat!

AMEN

Augustus 2017
G.P. Hartkamp
Wapenveld